

תקופת הסליחות, עשרת ימי תשובה וצום גדליה 2026 – איגרת מידע לעובדים בארגוני בריאות

תקופת הסליחות ועשרת ימי תשובה

תקופת הסליחות בחודש אלול תחל השנה ב-14 באוגוסט א' חודש אלול (ראה בהמשך פירוט ההבדל בין "נוהג הספרדים" ל"נוהג האשכנזים"). בהמשך, עשרת ימי תשובה יחלו עם ראש השנה, (ערב החג ב – 11 בספטמבר), ויסיימו ביום הכיפורים, ב-21 בספטמבר. באגרת זו נתייחס לחלק מהתאריכים הרלוונטיים ליהדות בתקופת הסליחות ועשרת ימי התשובה, מלבד ראש השנה וצום יום כיפור - להם נייחד אגרת נפרדת.

רקע כללי

חודש אלול מכונה 'חודש הרחמים והסליחות' ועניינו הכנה רוחנית לקראת 'הימים הנוראים', הלא הם ראש השנה, עשרת ימי תשובה ויום הכיפורים. תקופת הסליחות נקראת כך על שום קטעי הפיוט והווידי שכתבו בימי הביניים ונאמרים במהלך חודש אלול. קיים הבדל בין יהדות אשכנז לבין יהדות ספרד באמירת הסליחות. ה"ספרדים" מתחילים באמירת הסליחות בתחילת חודש אלול (השנה, ב-14 באוגוסט) ואילו "האשכנזים" במוצאי שבת שלפני ראש השנה לאחר חצות (השנה ב-5 בספטמבר). נוהגים לומר סליחות בציבור בלילה לאחר חצות או בבוקר לפני תפילת שחרית.

עשרת הימים שבין ראש השנה (א' בתשרי) ויום כיפור (י' בתשרי) נקראים 'עשרת ימי תשובה' (מכונים גם 'בין כסה לעשור'). על פי המסורת היהודית, עשרת הימים הראשונים בחודש תשרי מוקדשים לחשבון נפש, לחרטה ולבקשת סליחה על המעשים וההתנהגות בשנה שחלפה במטרה לשוב מן המעשים הרעים ולחזור למוטב. ימים אלו, המבטאים המתנה לגזר הדין שאלוהים חותם לכל אדם, מצוינים באמירת סליחות, בתוספות מיוחדות לתפילות, בתקיעת שופר ועוד.

מידע שימושי לצוות ועצות להתנהלות בתקופה זו:

- **סדר היום:** במהלך תקופת הסליחות יש המרבים בקריאת תורה וספרות תשובה. ייתכן שחלק מהמטופלים יאחרו מלישון או יקומו בשעה מוקדמת בימים אלו עקב תפילת הסליחות.
- **ציון החגים בארגון:** באירוע לציון תחילת השנה בארגון, כדאי לזכור שייתכן שמטופלים ומטפלים מוסלמים אינם שותים יין. בהקשר דומה, יש לבחון מחדש את תוכן של חבילות השי לחג. בשני המקרים, ניתן למצוא תחליפים שמקובלים על כלל המטופלים והצוות.
- **התייחסות הארגון:** בתקופת הסליחות ישנם מטופלים אשר תוקעים בשופר. תקיעה זו עשויה לעורר תמיהה בקרב מטופלים שאינם יהודיים וכך גם נוכחותם של אנשים בבית החולים על מנת לתקוע בשופר עבור כאלה שאינם יכולים לעשות זאת (התוקעים בשופר מכונים 'בעלי תקיעה'). לפיכך, מומלץ לארגון לעדכן מבעוד מועד את המטפלים והמטופלים.

צום גדליה

צום גדליה יחול השנה ב-14 בספטמבר והוא מציין את רצח גדליהו בן אחיקם, שהיה נציב על יהודה בימים שלאחר חורבן בית המקדש.

מידע שימושי לצוות ועצות להתנהלות ביום זה:

- **סדר היום:** הצום מתחיל מעלות השחר ועד צאת הכוכבים.
- **ציון החגים בארגון:** חולים בדרך כלל פטורים מהצום (לרוב בהתייעצות עם סמכות רבנית המתאימה להם). אישה בהריון צריכה לצום, אלא אם איננה חשה בטוב או סובלת מחולשה. יולדת בשבוע שלאחר הלידה לא תצום ויולדת עד חודש לאחר הלידה אשר חשה קצת חולשה (כפי שקורה לרוב) לא תצום. אישה מניקה החשה בטוב- תצום. הלכתית, אם ישנו חשש לסכנה, אפילו קטנה, למטופל אשר נפל למשכב או חש ברע יש להימנע מהצום או להפסיקו.
- **התייחסות הארגון:** אין מניעה בקבלת טיפולים רפואיים, אך במקרים מסוימים וכשניתן לעשות את הטיפול במועד אחר, יתכן שהמטופל יבקש לשנות את המועד. אין איסור מלאכה בצום גדליה אולם מומלץ להימנע מעריכת פעילויות פיזיות שאינן חיוניות אם הן מהוות קושי לצמים. על מנת להימנע ממחלוקות לגבי הצום, נטילת תרופות, טיפולים וכדומה, מומלץ לנהל דיאלוג עם המטופל ומשפחתו. כמו כן, מומלץ לארגון לבדוק טרם הצום מי הם המקורות הקהילתיים והדתיים הרלוונטיים לפתרון מקרים טיפוליים שעלולה להיות בהם סתירה בין הטיפול הרפואי לבין התפיסות הדתיות של המטופלים. מומלץ להתאים את שעות הארוחות לשעות סיום הצום.

בכל מקרה, אין לראות בדף זה משום ייעוץ הלכתי או רפואי.

תודה לאלו שיעצו בהכנת האיגרת ולצוות מהמרכז הבין-תרבותי.

אגרות מידע נוספות לגבי חגים ומועדים בארגוני בריאות ניתן למצוא [בדף הפרסומים של המרכז הבין-תרבותי לירושלים](http://jicc.org.il/heb) (<http://jicc.org.il/heb>)

jicc@jicc.org.il | www.jicc.org.il